

اشاره:

سازمان کنفرانس اسلامی بزرگترین و گسترده‌ترین نهاد بین‌المللی و فعال در میان کشورهای مسلمان است که تحت شرایط خاص سیاسی و اقتصادی، در اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی شکل گرفت. در حال حاضر ۵۵ کشور مسلمان با جمعیتی بالغ بر یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون نفر و منابع اقتصادی فراوان در این سازمان عضویت دارند.

از زمان تأسیس سازمان کنفرانس اسلامی تاکنون، بارها سران و مسؤولان کشورهای عضو گرد هم آمده و تحولات جهانی را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده‌اند. بی‌شک نتایج این ارزیابی و تصمیمات اتخاذ شده در سازمان کنفرانس اسلامی، نقش بسزایی در صحنه بین‌المللی داشته است.

کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی با تشکیل کمیته‌های تخصصی و سازمان‌های مختلف اجرایی، اقتصادی و فرهنگی و دبیرخانه متمرکز، تشکیلات مناسبی را برای حضور در عرصه بین‌المللی، ایجاد کرده‌اند. با این وجود به نظر می‌رسد که سازمان کنفرانس اسلامی با در اختیار داشتن امکانات گسترده، می‌تواند نقش فعال‌تری در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی جهان ایفا کند، زیرا که با گذشت سال‌های متمادی از فعالیت این سازمان، هنوز مشکلات و بحران‌هایی جهان اسلام را تهدید می‌کند. از سوی دیگر، با وقوع تحولات بنیادی در عرصه بین‌المللی طی دهه گذشته، مانند پایان یافتن جنگ سرد و فروپاشی بلوک شرق و نیز تلاش آمریکا برای تحمیل سلطه بلامنازع خود بر نظام بین‌المللی، نه تنها سازمان کنفرانس اسلامی، بلکه بسیاری از نهادهای بین‌المللی و منطقه‌ای می‌بایست به ارزیابی و بازنگری در اقدام‌های گذشته خود و اتخاذ راهبردهای جدید برای حفظ حیات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خود بپردازند.

در این راستا، سازمان کنفرانس اسلامی با شناخت دقیق از تحولات دهه گذشته، ضرورت دارد که راهبردهای تازه‌ای را در برخورد با تحولات نوین عرصه بین‌المللی تعیین و تدوین کند.

با توجه به تهاجم سازمان‌یافته فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دشمنان علیه مسلمانان، ضرورت تجدیدنظر و بازنگری در سازمان کنفرانس اسلامی، بیش از پیش احساس می‌شود. از سوی دیگر برخی اندیشمندان معاند غربی تلاش دارند که با ارایه تفاسیر نادرست از برخورد تمدن‌ها، اسلام و مسلمانان را به جای کمونیست‌ها به عنوان دشمنان جدید تمدن غربی مطرح کنند. در این شرایط، سازمان کنفرانس اسلامی باید برای رویارویی با این توطئه جدید، راهبردهای تازه و مؤثری اتخاذ نماید تا در آستانه ورود به قرن بیست و یکم به عنوان یک نهاد متمرکز جهان اسلام، وظایف خود را برای بهبود شرایط سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو به بهترین شکل انجام دهد.

با این مقدمه، در گزارش حاضر تلاش شده است نحوه تأسیس و تشکیلات سازمان کنفرانس اسلامی تشریح شود تا اندیشمندان و کارشناسان برای راهیابی به حل مشکلات جهان اسلام بیش از پیش به نهادهای این سازمان و نحوه فعالیت آنها آشنا شوند.

شکل‌گیری سازمان کنفرانس اسلامی و تشکیلات آن

سابقه تشکیل سازمان کنفرانس اسلامی

فکر تشکیل اجتماعی از سران کشورهای اسلامی برای نخستین بار در دهه ۱۹۵۰ مطرح شد. دو جریان سیاسی غالب بر منطقه خاورمیانه جرقه‌های این تفکر را روشن ساخت.

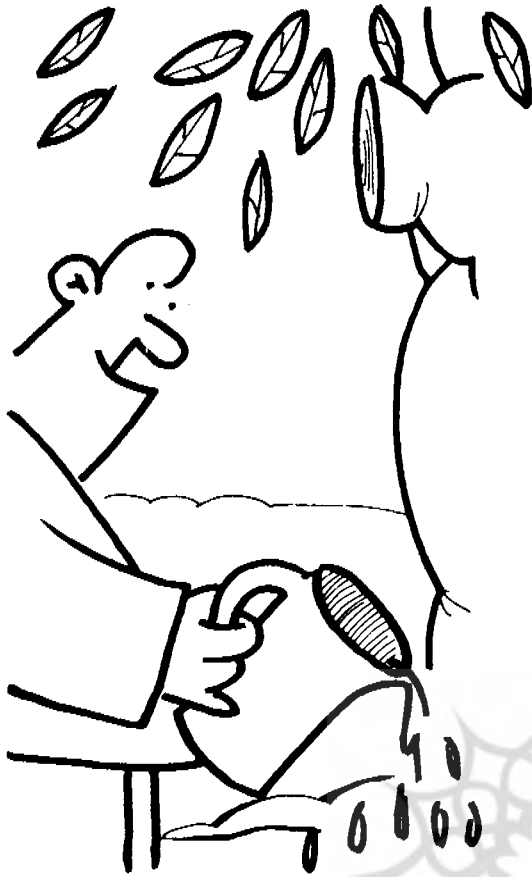
از یک سو رژیم پهلوی در ایران، نقطه اتکاء غرب در خاورمیانه و به خصوص در منطقه خلیج فارس برای مقابله با توسعه‌طلبی و گسترش نفوذ کمونیسم در دهه ۱۹۵۰ بود. از سوی دیگر سیاست عربستان مبنی بر مقابله با دگرترین وحدت عربی ناصر سبب شد که به دستور ملک سعود پادشاه وقت عربستان با استفاده از حضور شخصیت‌های بزرگ اسلامی در مناسک حج سال ۱۹۶۰ میلادی، همایشی در مکه معظمه برای تبلیغ اسلام و شرح اصول و تفاسیر تعالیم اسلام برپا شود.

بررسی این دو جریان غالب در منطقه خاورمیانه از اهمیت بسزایی برخوردار است. در اواسط دهه ۱۹۵۰ میلادی، رژیم شاه در ایران در صدد برآمد که نخستین گام برای تبدیل شدن به ژاندارم منطقه را بردارد. عضویت ایران در پیمان سنتو و استفاده از تشنج میان کشورهای عربی در طرفداری و مخالفت با دگرترین وحدت عربی ناصر، از کلیدهای توفیق رژیم پهلوی در این امر بود. در این راستا رژیم شاه دو هدف دیگر را دنبال می‌کرد. اول آنکه چهره‌ای با ثبات پس از کودتای مرداد ۱۳۳۲ از خود نشان دهد و نفوذ خود را در منطقه به اثبات رساند و از سوی دیگر تصورات سوء مردم نسبت به نفوذ آمریکایی‌ها در ایران را بزداید.

رژیم شاه پس از طرح موضوع تشنج‌زدایی در منطقه با حکام سعودی، قول مساعد را دریافت کرد. اما آنها حل و فصل برخی اختلافات میان دو کشور را پیش کشیدند.

در سال ۱۹۶۰، فکر تشکیل سازمان کنفرانس اسلامی از طریق ملک سعود پادشاه وقت عربستان به مرحله عمل نزدیکتر شد و سرانجام در سال ۱۹۶۹ میلادی اولین اجلاس سران کشورهای اسلامی در رباط (پایتخت مراکش) تشکیل شد. رژیم پهلوی در کنار عربستان اولین حامیان تشکیل اجلاس سران اسلامی بودند.

در اجلاس مؤسسان رابطة العالم الاسلامی در سال ۱۹۶۵، تصویب شد که از رجال، علما و شخصیت‌های بزرگ اسلامی دعوت شود در یک کنفرانس بین‌المللی اسلامی در فصل حج همان سال در مکه شرکت کنند. این کنفرانس پس از مراسم حج با حضور ۱۱۵ شخصیت اسلامی از ۳۵ کشور مسلمان در مقر رابطة العالم الاسلامی تشکیل شد.

در این کنفرانس لزوم تشکیل کنفرانسی از سران کشورهای اسلامی مطرح و تصویب گردید. در قطعنامه این کنفرانس، مسؤولیت تعقیب فکر کنفرانس سران اسلامی برعهده رابطة العالم الاسلامی و دبیرخانه آن قرار گرفت.

پس از آن تنش میان ناصر (رهبر مصر) و کسانی که در پی تشکیل سازمان کنفرانس اسلامی بودند، بالا گرفت. مجلس مؤسسان «رابطة العالم الاسلامی» در نشست‌ها و قطعنامه‌های خود، مسأله فلسطین را مطرح کرد و این موضوع را از قلمرو سیاست جهان عرب به قلمرو وسیع جهان اسلام کشاند. این اقدام برای حامیان اندیشه سازمان کنفرانس اسلامی اهمیت بسزایی داشت، زیرا آنها توانستند مهم‌ترین مسأله جهان عرب و اسلام را در دستور کار کل کشورهای اسلامی قرار دهند و برای آن برنامه‌ریزی کنند.

در این رهگذر، حریق مسجدالاقصی در سال ۱۹۶۹ به دنبال اشغال بیت المقدس به دست صهیونیست‌ها، فرصت بسیار مناسبی برای ملک فیصل و همفکرانش به وجود آورد تا هر چه سریع‌تر نسبت به تشکیل کنفرانس سران کشورهای اسلامی اقدام نمایند.

ب) کنفرانس وزرای خارجه

کنفرانس وزرای خارجه کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی، هر سال در یکی از کشورهای عضو تشکیل می‌شود و به بررسی مسایل سیاسی جهان اسلام می‌پردازد. آخرین اجلاس کنفرانس وزیران خارجه در آذرماه گذشته در تهران برگزار شد.

وزرای خارجه کشورهای اسلامی علاوه بر اجلاس عادی سالانه، در صورت لزوم می‌توانند اجلاس فوق‌العاده تشکیل دهند و به بررسی مسایل مهم بپردازند.

در همین حال وزرای خارجه کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی همه ساله هنگام برگزاری مجمع عمومی سازمان ملل برای هماهنگ ساختن مواضع دولت‌های اسلامی در اتخاذ تصمیم در امور بین‌الملل و موضوع‌های دستور کار سازمان ملل، اجلاسی را تحت‌عنوان اجلاس هماهنگی در نیویورک برگزار می‌کنند.

ج) دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی

محل دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی براساس منشور سازمان کنفرانس اسلامی در شهر بیت‌المقدس می‌باشد. اما تا زمان رفع اشغال صهیونیست‌ها از قدس شریف، به‌طور موقت دبیرخانه سازمان در شهر جده در عربستان سعودی می‌باشد. دبیرخانه سازمان، از دبیرکل که ریاست کارکنان دبیرخانه را به‌عهده دارد، چهار معاون دبیرکل و کارکنان مختلف تشکیل شده است.

انتخاب دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی بر اساس رأی اکثریت کشورهای عضو صورت می‌گیرد و به مدت دو سال ریاست دبیرخانه را به‌عهده می‌گیرد که برای دو سال بعد نیز قابل تمدید می‌باشد. البته اکنون مدت تصدی پست دبیرکلی سازمان به چهار سال افزایش یافته و این امر در جریان اجلاس سران کشورهای عضو سازمان در داکار به تصویب رسید.

دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی، مسؤولیت اجرای قطعنامه‌های مصوب اجلاس‌های سران و وزرای خارجه را به‌عهده دارد. علاوه بر آن، ارگان‌هایی تحت‌عنوان ارگان‌های فرعی سازمان کنفرانس اسلامی وجود دارند که به‌عنوان ابزارهای دبیرکل در بخش‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فعالیت می‌کنند و در اجرای قطعنامه‌های مصوب، به دبیرکل کمک می‌کنند.

دفاتری نیز در چارچوب سازمان کنفرانس اسلامی فعالیت

تبلیغات وسیعی در جهان اسلام برای تشکیل این کنفرانس و دفاع از بیت‌المقدس به راه افتاد و سرانجام در ۲۲ سپتامبر ۱۹۶۹ (اول مهر ۱۳۴۸) سران ۲۶ کشور اسلامی، کنفرانس سران اسلامی را در رباط برپا کردند. این اجلاس را ملک‌حسن به‌عنوان رییس دولت میزبان و محمدرضا پهلوی به نمایندگی از دولت‌های اسلامی افتتاح کردند.

اعضای سازمان کنفرانس اسلامی

۵۵ کشور جهان در سه گروه آسیایی، آفریقایی و عرب در سازمان کنفرانس اسلامی حضور دارند. این کشورها عبارتند از جمهوری آذربایجان، افغانستان، اندونزی، ایران، پاکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، قرقیزستان، قزاقستان، بنگلادش، ترکیه، مالزی، برونتی دارالسلام، اوگاندا، بورکینافاسو، بنین، چاد، گابن، گامبیا، کومور، سنگال، سیرالئون، کینه، کینه بیسائو، کامرون، مالدیو، مالی، موزامبیک، نیجر، نیجریه، اردن، الجزایر، امارات متحده عربی، بحرین، تونس، جیبوتی، سودان، سوریه، سومالی، عراق، عربستان سعودی، عمان، فلسطین، قطر، کویت، لبنان، لیبی، مراکش، مصر، موریتانی، یمن، آلبانی، سورینام، توگو، ازبکستان.

ارکان سازمان کنفرانس اسلامی

سازمان کنفرانس اسلامی از سه رکن اصلی، کنفرانس سران کشورهای اسلامی، کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی و دبیرخانه تشکیل شده است. البته در اجلاس پنجم سران کنفرانس اسلامی (کویت - ۱۹۸۷) طی قطعنامه‌ای ضمن اصلاح ماده ۳ منشور سازمان کنفرانس اسلامی، «دیوان بین‌المللی عدل اسلامی» به‌عنوان رکن چهارم سازمان کنفرانس اسلامی اضافه شد.

الف) کنفرانس سران

کنفرانس سران کشورهای اسلامی، عالی‌ترین کردهمایی سازمان است. بر اساس منشور، کنفرانس سران هر سه سال یک بار در پایتخت یکی از کشورهای عضو سازمان برگزار می‌شود. تاکنون هشت کنفرانس سران تشکیل شده است که آخرین آن کنفرانس سران کشورهای اسلامی در آذرماه سال جاری در تهران بود.

د) دادگاه بین‌المللی عدل اسلامی

براساس منشور سازمان کنفرانس اسلامی، دادگاه بین‌المللی عدل اسلامی به‌عنوان رکن قضایی سازمان کنفرانس اسلامی است. موضوع تشکیل دادگاه، نخستین بار در جریان اجلاس سوم سران مطرح و پس از بررسی در کمیته‌ها و اجلاس‌های متعدد، اساسنامه آن در اجلاس پنجم سران در کویت تصویب شد. در این اجلاس ماده ۳ منشور کنفرانس اسلامی اصلاح شد و دادگاه به‌عنوان رکن چهارم کنفرانس اسلامی تعیین شد.

برطبق اساسنامه، مقر دادگاه در کویت است و از هفت قاضی که از جانب وزرای خارجه سازمان کنفرانس اسلامی برای چهار سال انتخاب می‌شوند، تشکیل شده است. منبع اصلی مورد استناد این دادگاه نیز شریعت اسلامی است.

حوزه اقتدار دادگاه عبارت است از:

- ۱- مسایلی که دولت‌های عضو سازمان کنفرانس اسلامی به اتفاق به دادگاه احاله می‌دهند.
- ۲- مسایلی که در معاهدات یا پیمان‌های لازم‌الاجرا مطرح می‌گردند.
- ۳- تفسیر معاهدات و پیمان‌های دو یا چندجانبه.
- ۴- تحقیق در هر موضوعی از موضوع‌های حقوق بین‌الملل.
- ۵- تحقیق در مورد واقعه‌ای که موجب تزلزل در تعهدات بین‌المللی است.

کمیته‌های تخصصی سازمان کنفرانس اسلامی

کمیته‌های تخصصی سازمان کنفرانس اسلامی برای پیگیری و اجرای مصوبه‌های اجلاس‌های سازمان تشکیل می‌شوند و به سه دسته شامل کمیته‌های دائمی، کمیته‌های موقت و کمیته‌هایی که بایک وظیفه مشخص تشکیلاتی به‌وجود آمده‌اند، تقسیم می‌شوند.

الف) کمیته‌های دائمی: وظیفه کمیته‌های دائمی، تعیین راهبرد کلی حرکت سازمان در زمینه‌های گوناگون می‌باشد. این کمیته‌ها بنابر تصمیم اجلاس سران تشکیل شده و گزارش فعالیت خود را نیز به اجلاس سران ارائه می‌دهند. کمیته‌های دائمی که هر یک به ریاست یک کشور اسلامی تشکیل شده‌اند، عبارتند از:

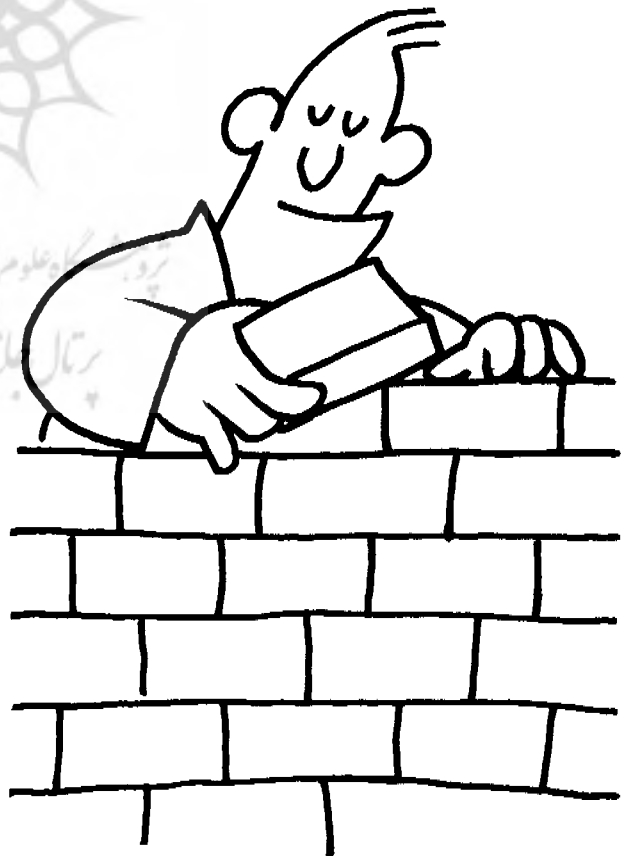
- ۱- کمیته قدس شریف به ریاست پادشاه مراکش
- ۲- کمیته دایم همکاری‌های اطلاعاتی و فرهنگی کشورهای

دارند که تحت اشراف دبیرکل و به ریاست معاون وی در امور فلسطین اداره می‌شوند که عبارتند از: دفتر اسلامی تحریم اسرایسل، کمیته اسلامی نظارت بر تحرکات دشمن صهیونیستی و دفتر اسلامی هماهنگی نظامی با فلسطین.

ذکر این نکته ضروری است که کارکنان دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی از میان ملیت‌های سازمان انتخاب می‌شوند و زیر نظر دبیرکل انجام وظیفه می‌نمایند و از مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک برخوردار می‌باشند.

در ضمن، پست‌های موجود در سازمان کنفرانس اسلامی در چهار طبقه، مشاغل عمده و حساس، مشاغل اداری، مشاغل حرفه‌ای و مشاغل خدماتی قرار می‌گیرند.

مهم‌ترین شرط انتخاب کارکنان سازمان کنفرانس اسلامی، مسلمان بودن خود و همسران آنها و دارا بودن ملیت یکی از کشورهای عضو می‌باشد. آنها در بدو استخدام سوگند یاد می‌کنند که وظایف خود را با صداقت انجام خواهند داد.

اسلامی در بنغازی لیبی در سال ۱۹۷۳، تشکیل شد و هدف آن بررسی اوضاع مسلمانان در فیلیپین و تهیه گزارش‌هایی در این مورد برای ارایه به اجلاس وزرا بود. اعضای کمیته نمایندگان عربستان سعودی، سنگال، لیبی و سومالی می‌باشند.

کمیته شش‌گانه در مورد فلسطین: این کمیته در اجلاس دوازدهم وزرای خارجه کشورهای اسلامی در بغداد در سال ۱۹۸۱ تشکیل شد و هدف از آن پیگیری اجرای مجازات‌های در نظر گرفته شده توسط سازمان کنفرانس اسلامی و مفاد فصل هفتم منشور ملل متحد علیه رژیم صهیونیستی به عنوان کشور ناقض حقوق بین‌الملل و قطعنامه‌های سازمان ملل و اصول مندرج در منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر می‌باشد.

اعضای این کمیته، پاکستان، سنگال، کینه، مالزی، فلسطین و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی می‌باشند و هر سال در خلال جلسات مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک، تشکیل جلسه می‌دهد.

(ج) علاوه بر این کمیته‌ها، کمیته‌ها و نهادهایی که با یک وظیفه مشخص تشکیلاتی به وجود آمده‌اند نیز فعالیت دارند که هر سال تشکیل جلسه می‌دهند. این کمیته‌ها عبارتند از: کمیسیون اسلامی امور اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کمیته دایمی مالی و هیأت نظارت مالی.

تمامی این نهادها از ارگان‌های اصلی سازمان کنفرانس اسلامی بودند. در همین حال ارگان‌های فرعی سازمان کنفرانس اسلامی که مهم‌ترین بازوهای اجرایی آن هستند نیز وجود دارند که عبارتند از:

- مرکز تحقیقات و آموزش آماري اقتصادی و اجتماعی کشورهای اسلامی

- مرکز اسلامی توسعه تجارت سازمان کنفرانس اسلامی (ICDT)

- مرکز تحقیقات تاریخ، هنر و فرهنگ اسلامی (ارسیکا) (IRCICA)

- کمیسیون بین‌المللی حفظ میراث فرهنگی (ICPICH)

- مرکز اسلامی تحقیقات و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای داکا (ICTVTR)

اسلامی (کومیاک) به ریاست رییس‌جمهوری سنگال
۳- کمیته دایمی همکاری‌های اقتصادی و تجاری کشورهای اسلامی (کومسک) به ریاست رییس‌جمهوری ترکیه
۴- کمیته دایمی همکاری‌های علمی و فن‌آوری کشورهای اسلامی به ریاست رییس‌جمهوری پاکستان.

ب) کمیته ویژه افغانستان در اجلاس یازدهم وزرای خارجه کشورهای اسلامی در اسلام‌آباد پاکستان (۱۹۸۰) پایه‌گذاری شد و هدف آن بررسی آخرین وضعیت مردم افغانستان پس از اشغال خاک این کشور از سوی شوروی سابق بود. در این کمیته نمایندگان کینه، ایران، پاکستان، تونس و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی حضور دارند. دبیرکل سازمان، ریاست این کمیته را به عهده دارد و تاکنون نیز چندین نشست هم‌زمان با اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک داشته است. البته موضوعیت این کمیته با خروج اشغالگران کمونیست و ورود مجاهدان افغان به کابل از دست رفت.

کمیته آفریقای جنوبی و نامیبیا در پنجمین اجلاس سران کشورهای اسلامی در کویت در سال ۱۹۸۷ تشکیل شد که هدف از آن هماهنگ نمودن کمک کشورهای عضو سازمان به مردم جنوب آفریقا و نامیبیا و به رسمیت شناختن جنبش‌های آزادیبخش در این کشورها بود که بعد از استقلال نامیبیا نیز منحل شد.

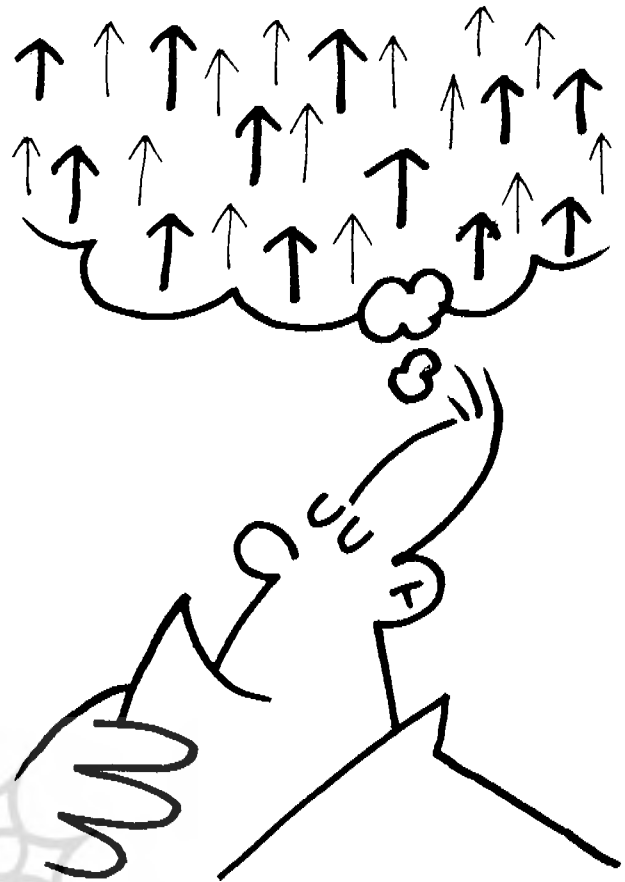
کمیته همبستگی اسلامی با مردم ساحل (کشورهای آفریقایی مجاور صحرا): در اجلاس سوم سران کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در سال ۱۹۸۱ در مکه، تشکیل شد که هدف آن اجرای تصمیم‌های متخذه در چارچوب برنامه‌های کمک به مردم ساحل به شکل کمک‌های غذایی و دارویی و انجام پروژه‌های توسعه در این کشورها بود. اعضای این کمیته عربستان سعودی، امارات متحده عربی، عراق، فلسطین، مراکش، کویت، مالزی و دبیرکل و نماینده کمیته GILSS می‌باشند.

کمیته، مسؤول کنترل خشکسالی در کشورهای ساحل می‌باشد.

کمیته چهارگانه وزرا در مورد وضعیت مسلمانان فیلیپین: این کمیته در چهارمین کنفرانس وزرای خارجه کشورهای

سازمان‌های وابسته به سازمان کنفرانس اسلامی

این مؤسسات در چارچوب سازمان کنفرانس اسلامی تشکیل شده‌اند و عضویت در آنها توسط مؤسسات یا افراد دولتی یا خصوصی در داخل کشورهای عضو صورت می‌گیرد. مانند اتاق‌های بازرگانی کشورهای اسلامی، اتحادیه مالکان کشتی و... عضویت در این مؤسسات نیز داوطلبانه می‌باشد و بودجه آنها جداگانه تأمین می‌شود. این سازمان‌ها عبارتند از:

- سازمان پایتخت‌ها و شهرهای اسلامی OICC که مقر آن در مکه مکرمه و ساختمان اداری آن در جده می‌باشد.
- اتحادیه اسلامی مالکان کشتی (ISIA) که مقر آن در جده (عربستان سعودی) است.

- اتاق اسلامی تجارت، صنایع و مبادله کالا که مقر آن در کراچی (پاکستان) است.

- اتحادیه اسلامی سیمان که مقر آن در ترکیه است.
- فدراسیون ورزش‌های همبستگی اسلامی که مقر آن در ریاض (عربستان سعودی) است.

- فدراسیون جهانی مدارس بین‌المللی عربی - اسلامی که مقر آن در ریاض است.
- اتحادیه بین‌المللی بانک‌های اسلامی (IAIB) که مقر آن در قاهره (مصر) است.

- دانشگاه‌ها و مراکز اسلامی وابسته به سازمان کنفرانس اسلامی (در نیجر، اوگاندا، مالزی و بنگلادش).
- مسجد ملک فیصل و مؤسسات آموزشی - فرهنگی آن در چاد.

- مؤسسه منطقه‌ای برای مطالعات و تحقیقات اسلامی که در مالی مستقر می‌باشد.

- مؤسسه منطقه‌ای آموزش‌های تکمیلی اسلام‌آباد (پاکستان)

- مرکز اسلامی کینه بیسائو در شهر بیسائو (پایتخت کینه بیسائو)

- مرکز فرهنگی اسلامی مورونی (کومور)
- سازمان بین‌المللی اسلامی زنان.

- مجمع فقه اسلامی (IFA)
- صندوق همبستگی اسلامی (ISF)
- صندوق وقف
- صندوق قدس و موقوفات آن

در همین حال، ارگان‌های تخصصی سازمان کنفرانس اسلامی نیز وجود دارند که ارگان‌هایی هستند که در چارچوب سازمان و در یک زمینه تخصصی مشخص فعالیت دارند. عضویت در این ارگان‌ها داوطلبانه است و بودجه آنها نیز مستقل از بودجه دبیرخانه و ارگان‌های فرعی تأمین می‌شود. در نتیجه، این ارگان‌ها از استقلال نسبی در فعالیت و عملکرد خود برخوردار می‌باشند. این ارگان‌های تخصصی عبارتند از:
- بانک توسعه اسلامی (IDB) مستقر در جده (عربستان سعودی)

- سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی اسلامی ISESCO مستقر در فاس (مراکش).

- سازمان رادیو و تلویزیون‌های کشورهای اسلامی (ISBO) مستقر در جده (عربستان سعودی).

- سازمان خبرگزاری بین‌المللی اسلامی (IINA)، مستقر در جده (عربستان سعودی).

- کمیته اسلامی هلال بین‌المللی مستقر در بنغازی (لیبی).

نمودار تشکیلاتی دبیرخانه

دبیرخانه
the General Secretariat

دبیرکل
Secretary General

